

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Hyviä palveluja tarvitaan myös elämän päätyttyä”

Pirkanmaan hyvinvointialueen 21 aluevaltuutettua, ensimmäisenä allekirjoittajana Tuula Petäkoski-Hult jättivät aluevaltuustossa 5.12.2022 § 138 hyvinvointialueen käsiteltäväksi valtuustoaloitteen ”Hyviä palveluja tarvitaan myös elämän päätyttyä”.

Valtuustoaloitteeseen vastataan vuonna 2022 Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä alkaneen ja vuonna 2023 Pirkanmaan hyvinvointialueella jatkuvan vainajatoiminnan selvitystyön pohjalta.

Vainajien säilytystilojen riittämättömyys on todettu valtakunnallisesti jo viime vuosina. Säilytystilojen puutteen vuoksi tehtiin myös Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä vuonna 2022 esitys kolmannen vainajatornin investoinnista vuodelle 2023. Vainajien säilytysajat ovat lähivuosina pidentyneet merkittävästi johtuen hautaustoiminnan viiveistä. Vaikka vainaja saa nykyään nopeasti hautausluvan, hän saattaa odottaa pitkäänkin siirtoa seurakunnan tiloihin.

TAYS: n kolmannen vainajatornin rakentamisen suunnittelu käynnistyi tammikuussa 2023, mutta tämänhetkisen tiedon mukaan se valmistuu vasta syksyllä 2024. Kyseessä on iso laiteinvestointi ja sen toteutumisaikataulu riippuu laitetoimittajasta. Vainajatornin kustannuksia maksaa myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, koska TAYS: ssa on myös laajempaa vastuuta ruumiinavaustoinnasta. Ruumiinavauksiin liittyvä vainajien säilytystarve on lähivuosina lyhentynyt. Säilytystilojen lisätarve on seurausta vainajien määrän kasvusta ja hautaustoiminnan viiveistä.

TAYS vainajasäilytyksessä havaittuun paikkapulaan vastattiin jo vuonna 2022 lisäämällä yhteistyötä TAYS pääkampuksen, TAYS Valkeakosken ja TAYS Hatanpään välillä. Tiivistä yhteistyötä on tehty myös Tampereen kaupungin Koukkuniemen alueen kanssa. Tuolloin määriteltiin myös eri toimijoiden vastuut, mutta kehittämistoimista huolimatta paikkapulaa ilmeni ja vainajia jouduttiin siirtämään tarpeen mukaan yksiköstä toiseen. Muun Pirkanmaan alueen vainajatoiminta on yksittäisinä paikkoina tai alle kymmenen paikan säilytystiloina kuntien terveyskeskuksissa ja sosiaalihuollon yksiköissä.

Kaikki Pirkanmaan alueen vainajien säilytystilat kartoitettiin vuoden 2023 alussa ja todettiin, että kunnissa olevat paikat eivät ole olleet linjassa esimerkiksi kuntien väestömääriin ja siitä syntyvään säilytystarpeeseen nähden. Kunnilla -vastatessaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä- oli aiemmin vastuu huolehtia myös riittävästä määrästä vainajien säilytystiloja. Lempäälän terveyskeskuksen vainajapaikkoja lisättiin 12 paikkaan vuonna 2015. Parkanon kaupunki on tehnyt vuonna 2023 päätöksen lisätä vainajapaikkoja kahdeksaan paikkaan. Nokian kaupungilla on uudella sote-aseamalla optio neljään lisäpaikkaan. Muiden kuntien osalta tilojen lisäämiselle ei ole tiedossa suunnitelmia.

Kunnilta vuokratuissa sote-toimitiloissa olevat vainajapaikat siirtyivät vuoden alussa 2023 Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintaan. Vastuut ja toimintatavat niiden osalta säilyivät ennallaan. Samaan aikaan havaittiin myös kaikkien vainajapaikkojen koordinoimisen tarvetta. Sitä lähdettiin ratkaisemaan Tampereen seurakuntien ja Pirkanmaan hyvinvointialueen toimijoiden keskinäisellä vuoropuhelulla. Tavoitteena koordinoimisen

parantamiseksi on muun muassa se, että säilytyspaikkojen käytön koordinointi onnistuisi tietojärjestelmän avulla reaaliaikaisesti ja yhteistyössä seurakuntien sekä hautaustoiminnan kanssa.

Neuvotteluissa Tampereen hiippakunnan ja Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän kanssa havaittiin seurakunnilla olevan tarvetta lisätä muun muassa omia säilytyspaikkoja ja jopa siunausaikoja. Esille nousi myös tuhkauskapasiteetin lisäystarve, mistä aiheutuu seurakunnille investointitarpeita. Hautaustoimilain (457/2003) 2§:n mukaan vainaja on ilman aiheetonta viivytystä haudattava tai tuhkattava. Seurakuntien osalta tarve nopeille investoinneille on olemassa, koska tällä hetkellä lainmukainen hautaaminen tai tuhkaus ei toteudu ilman aiheetonta viivytystä. Vainajat odottavat tällä hetkellä tarpeettomasti hyvinvointialueen tiloissa hautauslupien kera odottamassa kuljetusta seurakuntien huomaan.

Pirkanmaan hyvinvointialueen sairaaloiden vainajasäilytystiloihin vainajat tuodaan joko sairaalan sisältä osastoilta tai ulkopuolelta, kuten kotoa tai hoivayksiköistä. Sairaalan sisällä vainajat siirtää säilytykseen joko sairaalan hoitohenkilöstö tai Tuomi Logistiikan kuljettajat ajankohdasta ja paikasta riippuen. Vainajan luovuttava hoitohenkilöstö huolehtii aina vainajan tunnistamisesta, rannekkeiden ja tunnistekorttien kiinnittämisestä, peittelystä ja läheisten ohjauksesta. Ohjauksessa pyritään myös siihen, että läheiset ottaisivat viipymättä yhteyttä hautaustoimistoon, josta saavat apua kuolemaan liittyvissä järjestelyissä. Sairaalassa vainaja todetaan kuolleeksi, arvioidaan tarve ruumiinavaukselle ja annetaan hautauslupa. Säilytystarve sairaalan tiloissa on lyhyt ja vastuu siirtyy sen jälkeen hautaustoimistoille ja seurakunnille.

Siirron sairaalan vainajasäilytykseen ulkopuolelta sairaalan tai sairaaloiden välillä hoitaa aina hautaustoimisto. Hautaustoimiston edustajilla on säilytystiloihin avaimet, jolloin siirrot tapahtuvat itsenäisesti niin, että vainajan tiedot kirjataan joko sähköiseen järjestelmään (TAYS:n ja Hatanpään kampus) tai paperiseen kirjanpitoon. Vapaita vainajapaikkoja hautaustoimistot kyselevät puhelimitse.

Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäinen vainajatoiminta on selkeää ja nopeaa, kunhan kunnissa olevat vainajapaikat saataisiin reaaliaikaiseen tietojärjestelmään yhteistyössä seurakuntien ja hautaustoimistojen kanssa sekä nimettyä niille vastuutaho esimerkiksi lähijohtamisalueittain. Seurakunnat ovat jo selvitystyön aikana käydyn vuoropuhelun perusteella lisänneet hautauksia ja keskustelua on aloitettu seurakuntien vastuulla olevien arkutettujen vainajien säilytyksen järjestämisestä seurakuntien tiloihin.

Valtuustoaloitteen tavoitteeksi oli kirjattu: *"Pirkanmaan hyvinvointialueelle laaditaan vainajapalveluiden suunnitelma investointiehdotuksineen sekä palvelua tukevat ohjeet ja prosessikuvaukset."* Tiivistettynä vastauksena valtuustoaloitteen tavoitteeseen: Pirkanmaan hyvinvointialueen investointina on jo huomioitu valmistelussa oleva kolmannen vainajatornin rakentaminen. Muut investointitarpeet kohdistuvat eritoten seurakunnille krematoriokapasiteetin lisäämiseksi ja arkutettujen vainajien säilytystilojen järjestämiseksi. Kunnilta toivotaan vainajien säilytystilojen lisäämistä Pirkanmaan hyvinvointialueen vuokraamiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloihin. Pirkanmaan hyvinvointialueella päivitetään olemassa olevia ohjeita ja kuvataan omat sisäiset prosessit, kun selvitystyö on saatu päätökseen ja yhteinen logistiikkajärjestelmä vainajapaikoille hankittua.